

розвивати шляхи вирішення майбутніх професійних завдань. Вищесказане є основою ефективної практичної діяльності сучасного фахівця, який готується до професійної діяльності в сучасному інформаційному просторі.

Література:

1. Гаврілова Л.Г., Топольник Я.В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Київ, 2017. №5. С. 1-14.
2. Городенко Л.М. Цифрова та інформаційна нерівність у мережевій комунікації. *Інформаційне суспільство*. Запоріжжя, 2019. №16. С. 56-59
3. Карплюк С. О. Інформаційно-педагогічний менеджмент вищої школи: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Ужгород, 2017. №241. С. 122-125.

УДК 378.147:504:330.3

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ-ЕКОЛОГІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ В ЗВО**

*Прокопенко Н.В., к.б.н., доцент,
natvikpro08@gmail.com*

*Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Сучасне суспільство вимагає вирішення проблем, пов'язаних із подоланням екологічної кризи, причому це подолання повинно мати місце в різних формах – освітній, виробничий, управлінській. Екологічні проблеми, що сформувався у процесі взаємодії людини та навколишнього середовища, на сьогоднішній день здобули визнання з боку авторитетних світових екологічних організацій як одні з найважливіших та першочергових. Це зумовлено беззаперечним фактом, що від екології безпосередньо залежить рівень життя людства. Виходячи з цього, протягом останніх двох десятиліть ведеться активна міжурядова робота провідних країн світу щодо покращення ситуації в галузі екології. Однією з головних умов покращення екологічної ситуації на землі є розвиток системи екологічної освіти. При цьому, на жаль, на сьогоднішній день у галузі професійної екологічної освіти не існує єдиного методологічного підходу, який систематизує основи її побудови. Дослідники наголошують, що екологічна освіта має здійснюватися поетапно та в

активно-пізнавальній формі, починаючи зі шкільної освіти та продовжуючись у системі середньої та вищої освіти.

У сучасній системі навчання з'явився та активно використовується компетентнісний підхід, покликаний сформувавти випускника, який не просто засвоїв певний обсяг знань, а вмiло застосовує ці знання на практиці. Це мобільний фахівець, який швидко і ефективно виконує поставлені завдання, орієнтується в умовах, що змінюються, продуктивний і може застосовувати творчий підхід до роботи.

Поняття «компетенція» не має єдиного трактування. Вважається, що це вимога до підготовки здобувача вищої освіти, сукупність його знань, умінь, навичок та досвіду, які необхідні для здійснення продуктивної діяльності. Також вважається, що це загальна здатність, заснована на знаннях та цінностях, що дозволяє продумати дії для вирішення проблеми [1]. Поширеним та активно використовуваним є визначення, згідно з яким компетенція – це готовність використовувати на практиці засвоєні знання, вміння та навички, а також досвід діяльності у житті для вирішення різних ситуацій.

Тобто компетенція визначається не просто як сума отриманих знань, умінь та навичок, а й як досвід їх використання. Це готовність застосовувати свої знання для здійснення успішної діяльності

Щодо професійних компетенцій, то це сукупність професійних знань та досвіду, а також готовність застосувати їх у професійній сфері. Сформувавши професійні компетенції, здобувач вищої освіти отримує здатність до визначення зв'язків між знанням та ситуацією, може адекватно вирішувати проблеми, що виникають.

Також професійні компетенції розглядаються як інтегральна характеристика особистісних та діяльних якостей майбутнього випускника, що відображає не тільки рівень його знань, умінь та досвіду, достатніх для досягнення цілей професійної діяльності, а й соціально-моральну позицію особистості [2].

Професійну компетенцію фахівця-еколога можна визначити як готовності вирішувати професійні завдання та проблеми, застосовуючи екологічні знання, вміння та навички, для ефективної діяльності в системі «людина – природа».

На сьогодні професійні компетенції переважно розглядаються як сукупність кількох компонентів, саме:

- компонент, що відбиває комплекс набутих знань, умінь;

- компонент, що відображає вміння застосовувати набуті знання та успішно діяти у вирішенні професійних завдань;

- компонент, що визначає ціннісні орієнтації, інтереси, мотиви, можливості реалізації у професійній діяльності;

- компонент, що відображає здатність оцінювати та аналізувати власну професійну діяльність [1]

При аналізі нормативної документації щодо підготовки здобувачів-екологів першого (бакалаврського) рівня можна виділити наступні групи професійних компетенцій майбутніх фахівців:

- контрольні – уміння здійснювати екологічне обстеження діяльності підприємств на відповідність вимогам чинного законодавства, відповідних нормативних документів; контролювати вміст забруднювачів у навколишньому середовищі за допомогою сучасних аналітичних методів;

- інженерні – уміння виокремлювати види діяльності, що становлять підвищену небезпеку для довкілля; виконувати еколого-інженерні розрахунки і розробляти проект заходів (в тому числі розробка ефективних систем очищення повітря, стічних вод) запобігання проникненню шкідливих речовин у навколишнє середовище;

- технічні – уміння використовувати інформаційні технології і сучасну комп'ютерну техніку з метою створення баз даних та обробки екологічної інформації (наприклад, побудова шумових карт міста, карт розсіювання речовин);

- прогностичні – уміння здійснювати оцінку екологічного ризику; складати математичні моделі оцінки та розрахунку прогнозування екологічного ризику, здійснювати прогноз ефективності заходів щодо покращання стану довкілля;

- управлінські – уміння розробляти стратегію і тактику управління техногенною безпекою; готувати проекти документів з питань охорони навколишнього природного середовища на підприємствах та в установах; організовувати діяльність громадських екологічних організацій; здійснювати підбір кадрового складу і сприяти його професійному зростанню;

- просвітницькі – уміння вести пропаганду екологічних знань і природоохоронних заходів у всіх сферах суспільної діяльності [2].

В ході процесу навчання ці професійні компетенції формуються як на теоретичних заняттях, так і на практичних (лабораторних) заняттях.

- найбільш сприятливими умовами для розвитку і формування професійної екологічної компетентності студентів університету є:

- застосування принципу міждисциплінарності та посилення інтеграції теоретичних знань студентів в їх професійній підготовці шляхом насичення змісту дисциплін природничо-наукової і професійної підготовки екологічною складовою;

- розробка оригінальних програм самостійної роботи студентів, що передбачають активний пошук та обробку інформації;

- організація практики на підприємствах, організаціях, фірмах із передовим досвідом;

- залучення здобувачів до розробки реальних екологічних проектів, громадського екологічного руху, участі у конференціях та семінарах;

- упровадження активних методів навчання, таких як тренінги, ділові ігри, що дають досвід і навички комунікативності, висунення та обговорення гіпотез, усвідомлення значущості колективної роботи для отримання результату, здатності подолати різні проблемні ситуації. Здобувачам необхідно навчитися здійснювати й аргументувати вибір оптимального шляху за наявності альтернативи, передбачати наслідки свого вибору, корегувати діяльність з урахуванням проміжних результатів, намічати цілі та завдання (провідні і проміжні), об'єктивно оцінювати свою діяльність та її результат;

- залучення здобувачів до сучасних інформаційних технологій (уміння здійснювати відбір необхідної інформації з великого масиву фактичного матеріалу, структуризація інформації, виокремлення основного; на основі отримання суб'єктивно нових знань – активізація особистісної позиції здобувача);

- максимальне використання освітнього потенціалу вищої школи. Університети мають унікальні ресурси для вирішення масштабних, комплексних міждисциплінарних проблем: у них є фахівці з різних галузей знань, які здатні стратегічно мислити, працювати у команді, об'єктивно уявляють проблеми і перспективи розвитку всіх галузей виробництва. Професорсько-викладацький склад може забезпечити кваліфіковану експертну оцінку ідей, проектів, що спрямовані на вирішення поліфакторних завдань екологічної, економічної, технічної, технологічної та соціальної сфер [3].

Таким чином, лекційна та практична підготовка при формуванні професійних компетенцій фахівця-еколога повинні бути спрямовані

на активацію всіх ланок пізнавальної діяльності студентів – сприйняття, осмислення, закріплення і застосування засвоєних знань.

Література:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Б-ка з освіт. політики / [Під заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с

2. Матеюк О.П. Формування професійної екологічної компетентності студентів університету у контексті завдань сталого розвитку // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2011. - №1 – С. 35-47

3. Шевченко В. Г. Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців екологів під час лабораторних занять з екологічних біотехнологій // Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2017. – Том 4, №11. – С. 117-121

УДК 316.614.4

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Прохоренко Т.Г., к.с.н., доцент

t.g.prokhorenko@gmail.com

*Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Цивілізаційні зміни, що відбуваються в сучасному світі, характеризуються високим динамізмом і всезагальним характером. На розвиток людини і суспільства сьогодні впливають дві надзвичайно важливі тенденції: глобалізація та перехід до науково-інформаційних технологій. У зв'язку з розвитком інформаційних і телекомунікаційних технологій, появою Інтернету в світі поглибився процес глобалізації як всесвітньої економічної, політичної і культурної інтеграції. Різномасштабні та різноспрямовані інтеграційні процеси, що охопили практично всі сфери, призводять до стирання територіальних та соціально-психологічних кордонів життєдіяльності людини.

Інформаційна гегемонія сьогодні починає відігравати визначальну роль, забезпечуючи активне використання інтелектуального потенціалу суспільства, який постійно розширюється; інтеграцію інформаційних технологій в наукові і виробничі види діяльності, що ініціює розвиток усіх сфер суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності; високий рівень